

UDK 336.74 (497.6) "04/14"
Pretisak

ZADRŽATI IME DINAR

Pred izdavanje novih bosanskohercegovačkih novčanica*

Boris Nilević

Povodom *Uredbe o Narodnoj banci (Službeni list RBiH 1/93, čl. 41)* kojom se utvrđuje da je novčana jedinica Republike Bosne i Hercegovine dinar, autor je napisao tekst o kontinuitetu naziva *dinar* na prostoru Bosne i Hercegovine tokom dvije hiljade godina.

Ključne riječi: Bosna i Hercegovina, dinar, Stjepan II Kotromanić, Tvrtko, Dubrovačka republika.

Prema Uredbi sa zakonskom snagom o Narodnoj banci Bosne i Hercegovine (*Službeni list RBiH 1/93, čl. 41*), novčana jedinica Republike je dinar, koji se dijeli na sto para. U kontekstu programa izdavanja i vizualizacije novih novčanica Bosne i Hercegovine koje treba da izda Narodna banka Bosne i Hercegovine, treba imati u vidu da se na prostoru današnje Bosne i Hercegovine, novac tog naziva koristi (s prekidima) već 2000 godina. Rimski novac denarius (denarius, denarnovac) koristio se krajem I stoljeća prije naše ere. Pod ovim nazivom on se koristio u srednjem vijeku kod Mlečana i u Dubrovačkoj Republici (denarius ili grossus), te u Srbiji (starosrpski dinar). Tako je bilo i u srednjovjekovnoj bosanskoj državi.

Osvajanje Huma (današnje Hercegovine) tridesetih godina XIV stoljeća, a naročito eksploatacija rudnika, izmijenili su iz osnova fizionomiju bosanske srednjovjekovne privrede ka naglom i intenzivnom robnonovčanom razvit-

* Rad je objavljen u dnevnom listu *Oslobođenje*, 51/16484. 2. V. 1994. Sarajevo: 4-5.

ku. Rudarska proizvodnja je podstakla kovanje domaćeg novca, te nije slučajno što je ban Stjepan II Kotromanić (1322-1353), za čije je vladavine počinje rad bosanskih rudnika, prvi bosanski vladar koji kuje vlastiti bosanski novac. Stjepan II se ovim vrlo aktivno bavio, o čemu svjedoči i veći broj sačuvanih emisija njegovih dinara. Ban nije morao da se brine za srebro - dobijao ga je iz svojih rudnika. Kao i uvijek kod prvih koraka u kovanju novca bosanski ban se ugledao da one novčane vrste koje su do tog vremena bile u opticaju, te je ovim potezom novi novac sticao povjerenje u kolanju.

Kod novca Stjepana II primjećuje se imitiranje venecijskih, srpskih i dubrovačkih emisija, dakle onih novčanih vrsta koje su mogle biti rasprostranjene u bosanskoj državi. Izgleda da je pustio u promet i falsifikate dubrovačkog novca.

S obzirom na porast značaja novca u privrednom životu, ban Tvrtko, ban od 1353. do 1377. kralj od 1377. do 1391. nastavio je sa njegovim kovanjem. Pored novca koji po tipu odgovara dinarima bana Stjepana II, on poslije 1365. godine kuje dinare sa novima kalupima dobijenim iz Dubrovnika. Ta druga vrsta Tvrtkova novca podudara se u potpunosti sa dubrovačkim dinarima. Ova srodnost nema samo tehnički stilski karakter nego se bosanski i dubrovački dinari i težinom, pa prema tome i novčanom vrijednošću potpuno podudaraju.

Nakon smrti kralja Tvrtka I 1391. godine nastaje duži prekid u kovanju domaćeg novca, vjerovatno izazvan nesređenim prilikama i čestom smjenom vladara na bosanskom prijestolju. Tek Tvrtko II Kotromanić 1463. godine ponovo kuje vlastiti novac. I poslije njegove smrti domaći novac se kuje neprekidno, sve do kraja bosanske države. Novac označen kao kraljev (grossi di rei denarii regis Bossine i td.) često se pominje u istorijskim izvorima, i to u vezi sa poslovnim transakcijama dubrovačkih trgovaca u Bosni.

U Bosni je, inače svaki strani novac bio u slobodnom opticaju. U svojim poveljama mlečanima bosanski vladari u nekoliko navrata ističu da će mletački novac, kao i Dubrovačke Republike slobodno kolati po Bosni.

SUMMARY

WE MUST KEEP THE NAME DINAR **Before the issuing of new Banknotes in Bosnia and Herzegovina**

In the *Ordinance about the National bank (Official Gazette of Republic of Bosnia and Herzegovina, 1/93, article 41)* it was stated that the monetary unit of the Republic of Bosnia and Herzegovina is the dinar. The continuity of use of the word *dinar* in Bosnia and Herzegovina can be followed through two thousand years. The Roman coin *denarius* (*denarius*, *denarnovac*) was used at the end of the 1st century BC. Under this name it was also called in Venice and the Ragusan Republic (*denarius* or *grossus*), and in Serbia (oldserb *dinar*). This was also the case in medieval Bosnia. The developed mining industry in medieval Bosnia encouraged the minting of domestic currency. The first Bosnian ruler who minted coins was Ban Stjepan II Kotromanić (1322-1353). His coins visually imitated the Venetian, Ragusan and Serbian emissions, which were at that time used in the Bosnian state. Tvrtko I (1353-1391) continued issuing coins which were typologically similar to the ones minted by his predecessor, but from 1365 he minted coins with new moulds he obtained from Ragusa. After the death of King Tvrtko I comes a long period during which the Bosnian rulers ceased to issue domestic currency, and this practice was ended by Tvrtko II Kotromanić. Domestic coins were minted in Bosnia up until the Ottoman conquest in 1463.

Key words: Bosnia and Herzegovina, dinar, Stjepan II Kotromanić, Tvrtko, Ragusan republic